

в подальших дослідженнях застосування ШІ в політиці, розробці ефективних моделей залучення ШІ до управління державою, використання технології для ефективності спілкування між населенням й органами державної влади.

Джерела та література

1. Artificial Intelligence and the 'Good Society': the US, EU, and UK approach / [C. Cath, B. Mittelstadt, S. Wachter та ін.]. *Science and Engineering Ethics*. 2017. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11948-017-9901-7>.
2. Bove B. Can Ai be used to run political systems? Bove bove. 2017. URL: <http://dataconomy.com/2017/09/artificial-intelligence-political-systems/>
3. Cadwalladr C. The great British Brexit robbery: how our democracy was hijacked. *The Guardian*. 2017. URL: <http://davelevy.info/wp-content/uploads/2015/03/great-british-brexit-robbery.pdf>.
4. Karanbir Singh: Machine Learning, Deep learning, and Artificial Intelligence in Politics. *Tetra noodle*. 2018. URL: <https://tetranoodle.com/machine-learning-deep-learning-and-artificial-intelligence-in-politics/>.
5. Patterson D. How political campaigns use big data to get out the vote [Електронний ресурс]. *Tech Republic*. 2018. URL: <https://www.techrepublic.com/article/how-political-campaigns-use-big-data-to-get-out-the-vote/>.
6. Polhemus L. Artificial Intelligence and Politic. *Futurism*. 2016. URL: <https://futurism.media/artificial-intelligence-and-politics>.
7. Polonski V. How artificial intelligence conquered democracy. *Independent*. 2017. URL: https://www.independent.co.uk/news/long_reads/artificial-intelligence-democracy-elections-trump-brexit-clinton-a7883911.html.
8. Winston P. H. Artificial Intelligence. Third Edition. 1993. URL: <https://courses.csail.mit.edu/6.034f/ai3/rest.pdf>.

Sabov Ivan. Political Aspect of the Use of Artificial Intelligence. The article analyzes the main aspects of the use of technologies of artificial intelligence in the political sphere. Technologies of artificial intelligence and «big» influence the main political processes of the leading countries of the world, building a world politics. Characterized by the main categories of artificial intelligence used in the political process. The process of using artificial intelligence technologies in the US presidential election in 2016, the presidential election in France and the referendum in the UK (Brexit) are considered. The main negative aspects of the application of methods and means of artificial intelligence in the political sphere and manipulation of public opinion are shown. The main perspectives of the use of technologies of artificial intelligence in politics and support of democracy in the world are determined. The main prospective models of use of means of artificial intelligence for improving the quality of work in the political sphere are outlined. The necessity of further researches on the use of artificial intelligence in the political process is substantiated.

Key words: artificial intelligence, politics, elections, US elections, Brexit, elections in France, political process, politics.

Стаття надійшла до редколегії
19.04.2018 р.

УДК 329

Ярослав Ярош

Роль SWOT-аналізу в діяльності політичних партій

У статті розкрито сутність SWOT-аналізу, який дає можливість визначити сильні й слабкі сторони в діяльності політичних партій. Мета дослідження – теоретико-методологічне обґрунтування використання SWOT-аналізу для політичної конкуренції партій. З'ясовано, що методика дає змогу визначити переваги й недоліки у функціонуванні політичних партій під час політичної діяльності. SWOT-аналіз може виступати ефективним інструментом щодо підвищення конкурентоспроможності політичних партій під час виборчих кампаній. Обґрунтовано, що у виборчих процесах парламентським та непарламентським політичним партіям здійснювати агітацію доводиться все важче. Це пов'язано з високим рівнем політичної конкуренції, великою кількістю суб'єктів політичного процесу, перенасиченням інформацією щодо діяльності політичних партій тощо. Акцентовано увагу на тому, що під час виборів потрібно виконувати стратегічні пріоритети, виконувати тактичну діяльність і пристосовуватися до змін зовнішнього середовища, використовувати політичний менеджмент в управлінні, а отже, здійснювати

© Ярош Я., 2018

стратегічне управління. Зазначено, що важливим інструментом стратегічного управління, який комплексно оцінює внутрішні й зовнішні чинники, що впливають на специфіку політичної конкуренції, є SWOT-аналіз. За його допомогою створюється матриця можливостей і загроз зовнішнього середовища, сильних та слабких сторін у функціонуванні політичних партій. SWOT-аналіз дає змогу поліпшити діяльність політичних партій і надає їм альтернативну інформацію щодо подальшого розвитку.

Ключові слова: вибори, політична партія, політична конкуренція, стратегія, SWOT-аналіз.

Постановка наукової проблеми та її значення. У політичних режимах через політичні партії громадяни та соціальні групи мають можливість впливати на інші групи, на суспільство загалом відповідно до своїх інтересів, перетворюючись на важливих суб'єктів політики. У сучасному політичному процесі політичні партії є найбільш активними суб'єктами політики. Тому інтерес політичної науки є значним до них.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Останнім часом активізувалося проведення досліджень щодо діяльності політичних партій серед українських дослідників. Цю проблематику вивчають В. Горбулін, О. Дем'янчук, М. Михальченко, В. Полохало, О. Жданов, А. Романюк, В. Лебедюк, Ю. Морозюк, О. Якубовський, С. Рябов, М. Примуш, Ю. Шведа, В. Якушик та ін. [1; 2]. Однак стан теоретико-методологічних засад дослідження політичних партій залишається недостатньо розробленим. Викладені окремими авторами дослідження щодо ролі SWOT-аналізу в діяльності політичних партій є не впорядкованими та не дають змоги комплексно осмислити цю методику.

Мета дослідження – теоретико-методологічне обґрунтування використання SWOT-аналізу для політичної конкуренції партій. Методика дає змогу визначити сильні й слабкі сторони в діяльності політичних партій.

Результати дослідження та їх обґрунтування. Важливим інструментом стратегічного планування для політичних партій є методика SWOT-аналізу. Її методику запропонував К. Ендрюс, досліджуючи економічні складові політики. SWOT-аналіз за назвою утворюється за першими буквами англійських слів, а саме: *strength* (сила), *weakness* (слабкість), *opportunities* (можливості), *threats* (загрози) [1, с. 105].

Методику засновано на дослідженні й структуризації знань про поточну ситуацію та тенденції, а пізніше вона стала використовуватись у широкому значенні – для конструювання стратегій. Як зазначає Ю. Кобець, «метод SWOT є підходом, який дає змогу провести спільне вивчення внутрішнього та зовнішнього середовища. Застосовуючи його, можемо встановити лінії зв'язку між силою й слабкістю, які наявні в системі, та зовнішніми загрозами й можливостями» [3, с. 53]. Цей аналіз передбачає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, загроз та можливостей і після цього – установа взаємозв'язку між тими, які в майбутньому можуть бути використані для формулювання стратегії в політичній діяльності.

У виборчих процесах парламентським та непарламентським політичним партіям, доводиться все важче здійснювати агітацію. Це пов'язано з високим рівнем політичної конкуренції, великою кількістю суб'єктів політичного процесу, перенасиченням інформацією щодо діяльності політичних партій тощо. У зв'язку з цим виникає потреба підвищувати конкурентоспроможність функціонування політичних партій через розуміння можливостей і труднощів, із якими вона може зіткнутися в політичній діяльності. Під час виборчих кампаній потрібно визначати стратегічні пріоритети, виконувати тактичну діяльність, пристосовуватися до змін зовнішнього середовища, використовувати політичний менеджмент в управлінні, а отже, здійснювати стратегічне управління. Важливим інструментом стратегічного управління, що комплексно оцінює внутрішні й зовнішні чинники, які впливають на специфіку політичної конкуренції, є SWOT-аналіз.

Цей аналіз не містить остаточної інформації для прийняття політичних рішень, але дає змогу впорядкувати процес обмірковування інформації з використанням власних думок й оцінок. SWOT-аналіз сприяє формуванню загального переліку стратегій політичних партій з урахуванням їхніх можливостей та специфіки через адаптацію до середовища або здійснення впливу на нього. Застосування SWOT-аналізу пояснюються тим, що стратегічне управління пов'язане з різносторонньою інформацією під час виборів, яку потрібно збирати, обробляти та аналізувати. Звідси – потреба організації такої роботи.

Виконуючи SWOT-аналіз діяльності політичних партій, потрібно ретельно визначити сферу кожної складової SWOT-аналізу (сила, слабкість, можливості, загрози), використовувати різносторонню вхідну інформацію та уникати простих висновків. Зазвичай, SWOT-аналіз має проводитися за участю найбільш активних і впливових членів політичної партії. Це може бути корисним для визначення слабких та сильних сторін, які відомі активу політичної партії, через застосування методу «мозкового

штурму». Підвищити якість аналізу можна залученням до його проведення експертів й осіб, котрі не є членами політичної партії, але які зможуть виступити незалежними арбітрами у визначенні переваг і недоліків політичної партії. Застосовуючи SWOT-аналіз, варто використовувати дослідження громадської думки, що, зі свого боку, дасть змогу акцентувати увагу на певних моментах діяльності політичної партії.

Сильними сторонами політичної партії можуть бути вже наявні в іміджевій конструкції характеристики, які сприймаються як позитивні для цільових електоральних груп, на які спрямовано політичну діяльність. Важливо зазначити, що для нецільових електоральних груп ці іміджеві характеристики можуть не сприйматися як позитивні, а навпаки – можуть бути в певних випадках негативними. Зі свого боку, саме ці позитивні іміджеві характеристики формують рейтинг політичної партії (табл.1).

Слабкими сторонами політичної партії, відповідно, будуть ті відомі іміджеві конструкції, що сприймаються цільовими групами як негативні. Такі складові частини іміджу створюють ту частину поточного негативного рейтингу політичної партії, яка в межах виборчої кампанії є доступною для зміни (табл. 1).

Таблиця 1

Загальні характеристики сильних і слабких сторін політичних партій (SWOT-аналіз)

Сильна сторона (потенційна внутрішня перевага)	Слабка сторона (потенційний внутрішній недолік)
1	2
Конкурентні переваги (унікальність, представлення конкретної цільової електоральної групи)	Відсутність реальних конкурентних переваг (відсутність унікальності, представлення конкретної цільової електоральної групи)
Чітка світоглядна позиція (ідеологія)	Розмита або відсутня світоглядна позиція (ідеологія)
Харизматичний та відомий лідер	Відсутність харизматичного та відомого лідера
Досвід попередніх виборчих кампаній	Відсутність досвіду попередніх виборчих кампаній («новачок» у політиці)
Парламентська партія (лобізм)	Не парламентська партія
Наявність наступальної стратегії чи іншої обґрунтованої стратегії	Відсутність обґрунтованої стратегії
Наявність чіткої передвиборної програми	Відсутність чіткої передвиборної програми
Розгалужена й дієва мережа місцевих партійних осередків	Відсутність розгалуженої мережі місцевих партійних осередків
Зростання лояльності та чисельності цільових електоральних груп (поточний рейтинг)	Утрата репутації у виборців (поточний антирейтинг)
Знання політичного ринку, можливість захисту від конкурентів	Незнання політичного ринку
Наявність ресурсів (адміністративних, матеріальних, інформаційних, демографічних тощо) та доступ до особливих ресурсів	Відсутність достатніх ресурсів (адміністративних, матеріальних, інформаційних, демографічних тощо)
Використання політичного менеджменту в управлінні	Відсутність професійного управління та менеджменту
Відомість та репутація партії	Погана репутація партії та її лідера
Професійний кадровий потенціал, високий рівень мотивації	Відсутність кваліфікованих кадрів, низький рівень мотивації

Під можливостями важливо розуміти ті позитивні характеристики іміджу політичної партії, яких в іміджевій конструкції організації немає, але які затребувані електоральними групами. На етапі стартової діагностики в рамках фокус-груп формується ідеальний образ та іміджеві характеристики політичної партії і її кандидатів. Подальше впровадження іміджевих характеристик політичної партії дасть змогу, з одного боку, закріпити вже наявну електоральну підтримку, а з іншого – залучити нових представників електоральних груп, для збільшення електорального рейтингу організації. Під можливостями варто розглядати ті позитивні характеристики, які затребувані електоральними групами,

упровадження яких в іміджеву конструкцію політичної партії дасть змогу збільшити електоральний рейтинг.

Під загрозами важливо розуміти ті іміджеві характеристики, які відсутні в іміджі політичної партії, але є негативними для електоральних груп і впровадження яких в іміджеву конструкцію організації призведе до зниження електорального рейтингу. Ці негативні характеристики можна виявити на етапі стартової діагностики в рамках фокус-груп. Наприклад, за допомогою питання: за яку політичну партію, що володіє певними рисами й характеристиками ви б не проголосували ніколи?

Таблиця 2

Загальні характеристики можливостей та загроз у діяльності політичних партій (SWOT-аналіз)

Потенційні зовнішні можливості	Потенційні зовнішні загрози
Економічний розвиток держави	Економічна криза, інфляція
Соціально-політична стабільність	Високий конфліктний потенціал суспільства
Нормативно-правова база, яка гарантує права й можливості партій	Нормативно-правова протидія з боку партії влади (відмова у реєстрації тощо)
Самозаспокоєність ключових конкурентів	Активізація «старих» і «нових» конкурентів (партій, блоків, коаліцій)
Розширення діяльності на інші цільові електоральні групи, захист і задоволення їхніх потреб	Зміни в потребах електоральних груп

У SWOT-аналізі здійснюється оцінка ситуації, у якій може виконуватися політична діяльність партій. Для цього важливо проаналізувати об'єктивні умови, які дають змогу оцінити, які є зовнішні можливості та загрози під час політичної конкуренції.

Під час розробки стратегії для політичної партії потрібно чітко уявляти можливості й загрози на кожному з етапів виборчої кампанії. Для ефективної конкурентної боротьби слід зменшити вплив факторів, які заважають реалізувати стратегію.

Таблиця 3

Взаємодія елементів у SWOT-аналізі

Сторона	Можливості	Загрози
Сильні сторони	Заходи, які потрібно здійснити, щоб використати сильні сторони політичної партії для реалізації можливостей	Заходи, які використовують сильні сторони політичної партії для запобігання загрозам
Слабкі сторони	Заходи, які потрібно здійснити, щоб мінімізувати слабкі сторони політичної партії, використовуючи наявні можливості	Заходи, які мінімізують слабкі сторони для запобігання загрозам

Аналізуючи сильні та слабкі сторони, обов'язково слід звернути увагу на внутрішньопартійну демократію й політичну культуру лідерів політичної партії. Ці чинники визначатимуть можливості й обмеження під час вибору напрямів розвитку організації. Здійснюючи аналіз ринку й загроз проведення виборчої кампанії, потрібно провести детальний аналіз ключових конкурентів, а саме парламентських політичних партій. Це дасть змогу краще зрозуміти сильні сторони політичної партії під час виборчої кампанії й проаналізувати можливі дії конкурентів при виборі нової стратегії або створення нового бренду. Суть методу SWOT-аналізу, полягає в зіставленні даних про зовнішнє й внутрішнє середовище крізь призму подальших загроз і можливостей для діяльності політичних партій.

Перевагою SWOT-аналізу є можливість здійснювати систематизацію знань про внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на процес стратегічного планування й політичну конкуренцію парламентських партій. Недоліками SWOT-аналізу, які потрібно враховувати, є неможливість з'ясування всіх можливостей і

загроз, суб'єктивність вибору через ранжування факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, постійна зміна зовнішніх умов.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасні теоретико-методологічні підходи до дослідження політичних партій дають змогу з'ясувати місце цих суб'єктів політики в політичному процесі. SWOT-аналіз передбачає виявлення сильних і слабких сторін, загроз та можливостей і після цього встановлення взаємозв'язку між ними, які в майбутньому можуть бути використані для формування стратегії в політичній діяльності. Застосування SWOT-аналізу в діяльності політичних партій має важливе значення, оскільки його методика – це ефективний та доступний механізм оцінки стану політичної конкуренції. Він дає змогу систематизувати проблемні аспекти, краще розуміти ресурсні можливості, які слід використовувати під час виборчої кампанії, відстежувати загальний стан політичного ринку, утілювати нові потенційні можливості краще й швидше, ніж політичні опоненти, приймати вчасні та стратегічні рішення, які стосуються політичної діяльності.

Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення політичних технологій, які використовуються парламентськими партіями під час політичної конкуренції.

Джерела та література

1. Горбулін В., Качинський А. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія. Київ: НСІД, 2010. 228 с.
2. Дем'янчук О. SWOT-аналіз політичної системи України в модернізаційній парадигмі. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Кураса*. 2011. № 6 (56). С. 12–25.
3. Кобець Ю. Використання SWOT-аналізу в дослідженнях політичних систем. *Політологічні читання імені професора Богдана Яроша*: зб. наук. праць/за заг. ред. В. І. Бортнікова, Я. Б. Яроша. – Луцьк: Вежа-Друк, 2018. Вип. 7. С. 52–58.
4. Коновалова О. SWOT-аналіз як основний інструмент стратегічного управління, його переваги і недоліки. URL: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm.
5. Модель SWOT-аналіза. URL: <https://davtyan.pro/model-swot-analiza/>
6. Технологія SWOT-аналіза. URL: <https://personalimage.ru/articles/facilitation/tekhnologiya-swot-analiza/>
7. Тосько Р., Новікова А. Застосування методики SWOT-аналізу для формування стратегії зміцнення національної безпеки в сфері державної політики. *Молодий вчений*. 2016. № 4 (31). С. 337–340.
8. SWOT-аналіз: правила и примеры составления. URL: <https://www.gd.ru/articles/8078-swot-analiz>.

References

1. Horbulin V., Kachynskiy A. Stratehichne planuvannia: vyrishennia problem natsionalnoi bezpeky: monohrafiia. Kyiv: NSID, 2010. – 228 s.
2. Demianchuk O. SWOT-analiz politychnoi systemy Ukrainy v modernizatsii nii paradyhmi / O. Demianchuk // Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen imeni I. Kurasa. 2011. – № 6 (56). – S.12–25.
3. Kobets Yu. Vykorystannia SWOT-analizu v doslidzhenniakh politychnykh system. Politolohichni chytannia imeni profesora Bohdana Yarosha : zb. nauk. pr. / za zah. red. V. I. Bortnikova, Ya. B. Yarosha. – Lutsk : Vezha-Druk, 2018. – Vyp. 7. – S.52–58.
4. Konovalova O. SWOT-analiz yak osnovnyi instrument stratehichnoho upravlinnia, yoho perevahy i nedoliky. URL: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm.
5. Model SWOT-analyza. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://davtyan.pro/model-swot-analiza/>
6. Tekhnolohyia SWOT-analyza. URL: <https://personalimage.ru/articles/facilitation/tekhnologiya-swot-analiza/>
7. Tosko R., Novikova A. Zastosuvannia metodyky SWOT-analizu dlia formuvannia stratehii zmitsnennia natsionalnoi bezpeky v sferi derzhavnoi polityky / R. Tosko, A. Novikova // Molodyi vchenyi. 2016. – № 4 (31). – S. 337–340.
8. SWOT-analyz: pravyla y prymery sostavleniia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.gd.ru/articles/8078-swot-analiz>.

Yarosh Yaroslav. The Role of SWOT-Analysis in the Activities of Political Parties. The article reveals the essence of the SWOT-analysis, which gives the opportunity to identify strengths and weaknesses in the activities of political parties. The aim of the study is theoretical and methodological justification for the use of the SWOT-analysis for the political competition of parties. It was found that the method allows determining the strengths and weaknesses in the functioning of political parties during political activities. SWOT-analysis can be an effective tool for enhancing the competitiveness of political parties during election campaigns. It is proved that in the electoral processes parliamentary and not parliamentary political parties will have to campaign harder. This is due to the high level of

political competition, a large number of subjects involved in the political process, by the glut of information on the activities of political parties and the like. The attention is focused on the fact that during the elections it is necessary to define strategic priorities, to carry out tactical operations and adapt to changes in the external environment, to use political management in the management and, therefore, to exercise strategic control. It is noted that the SWOT-analysis is an important tool of strategic management that comprehensively evaluates internal and external factors that affect the specificity of competition policy. The SWOT-analysis generates a matrix of opportunities and threats in the external environment, strengths and weaknesses in the functioning of political parties. SWOT-analysis helps to improve the activities of political parties and gives them alternative information for further development.

Key words: elections, political party, political competition, strategy, SWOT-analysis.

Стаття надійшла до редколегії
22.04.2018 р.